

INFO LGOG KRING HORST 15 september 1990 Nr 2

INHOUD

Van de redactie.....	2
Programma 1990-1991	3
Excursie Düsseldorf en kasteel Benrath 29 september 1990	5
Lezingen 1990-1991.....	7
P.A.M. Geurts, De erfgenamen van Ter Horst	12
Musea	16
Expositie Laat-gotische beeldsnij kunst uit Limburg.....	19
Nieuwe publicaties.....	20
L.J. Greweldinger, Trier 1990.....	24
P. Van der Beele, Koperslagerswerk uit Noord-Limburg.....	27
Sociaal Historisch Centrum voor Limburg.....	30

Kopij voor het lentenummer kunt u inzenden tot 15 februari 1990
Redactieadres: Venloseweg 48, 5961 JD Horst.

Van de redactie

In de lange zomer, die van geen wijken wilde weten, heeft de redactie met genoegen gewerkt aan nummer twee van "INFO LGOG Kring Horst".

U kunt u in deze aflevering op de hoogte stellen van het programma voor het komende seizoen. De kern wordt zoals ieder jaar weer gevormd door de lezingen, de excursies en de cursus. In september starten we het nieuwe verenigingsjaar met de eerste lezing gevolgd door de najaarsexcursie op 29 september. Een korte schets van de lezingen welke dit seizoen op het programma staan, geeft u tevens alvast een introductie van spreker en onderwerp. Het overzicht van de publicaties is niet volledig, maar biedt u hopelijk toch voldoende nieuwe lees- en kooptips, voor uzelf of familie en vrienden.

In de rubriek "Musea" wordt de aandacht gevestigd op de Horster musea en belangrijke tentoonstellingen. Horst lijkt de laatste jaren niet alleen uit te groeien tot het grootste toeristenstadje van Noord-Limburg, maar ook tot museumdorp. Dit laatste niet vanwege een geslaagde operatie tot behoud van het Dorpseigene, maar vanwege het aantal plaatselijke musea. Over de bescherming van het Dorpseigene is alleen te melden dat het bestuur in een gesprek met de fractievoorzitters van alle politieke partijen vertegenwoordigd in de Horster gemeenteraad nogmaals de LGOG-standpunten heeft toegelicht. Daarna hebben we nog niets vernomen.

Y. Hermans-Cuppen G. Verheijen

Kopij lentenummer voor 15 februari a.s. Redactieadres: Venloseweg 48, 5961 JD Horst.

PROGRAMMA 1990-1991

Hier volgt het PROGRAMMA 1990-1991 van LGOG Kring Horst en Sevenum. De lezingen worden gehouden op maandagavond (met uitzondering van 11 december) in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 te Horst, telefoon 04709-1370. Alle bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur.

17 september: LEZING

De heer Ing. F.H.G. Engelen uit Sittard opent het nieuwe seizoen met een dia-lezing over "Vuursteen door de eeuwen heen."

29 september: EXCURSIE

Najaarsexcursie naar DÜSSELDORF en Schloss Benrath.

22 oktober: LEZING

De heer Loe Derix, lid van onze LGOG-Kring, zal een dia-lezing verzorgen over het eerste deel van zijn nieuwe boekenreeks "Oud Horst in het nieuws."

19 november: LEZING

De heer dr. P.J.H. Ubachs uit Maastricht zal een lezing verzorgen over: "Oorlog als ambacht".

Dinsdag 11 december: LEZING

De heer Dr. Peter Nissen uit Heerlen zal een lezing houden over het onderwerp: "Kerk en dagelijks leven in het oude bisdom Roermond".

21 januari: LEZING

Mevrouw Drs. A. Gielen-van Bommel uit Horst zal een voordracht houden over: "Het leven van de boerin in Horst rond 1900".

11 maart: JAARVERGADERING EN LEZING

Na de zeventiende jaarvergadering zal de heer Jan Derix uit Horst een dia-lezing verzorgen over "Vliegveld Venlo en de luchtoorlog in Zuid - Nederland".

12 mei: EXCURSIE

Voorjaarsexcursie naar een nader te bepalen doel in België.

CURSUS STREEKGESCHIEDENIS

Het bestuur bereidt een vervolgcursus streekgeschiedenis voor die in

de komende wintermaanden zal worden gehouden in destudiezaal van de Oudheidkamer. Vijf inleiders zullen in vijf lessen een overzicht van de 16e tot de 20e eeuw geven.

KLEINE EXCURSIE

Het bestuur kan kleine excursies met eigen vervoer naar belangrijke tentoonstellingen organiseren. Hiervoor worden gewoonlijk geen speciale convocaties verzonden. Men lette op de LGOG-berichten in de regionale pers en omroep.

PERSBERICHTEN

Het bestuur verzendt persberichten betreffende alle LGOG-activiteiten naar de regionale bladen en de omroep.

Excursie Düsseldorf en kasteel Benrath op zaterdag 29 september 1990

Op zaterdag 29 september houden we een excursie naar Du,"
sseldorf en Schloss Benrath. Het programma is als volgt.

7.45 uur Vertrek uit Horst vanaf parkeerterrein achter het
gemeentehuis.

8.00 uur Vertrek uit Sevenum vanaf Pastoor Vullingsplein.

9.15 uur Aankomst in Düsseldorf waar in Restaurant Benrather Hof
een kannetje koffie of thee met gebak klaar zal staan.

10.00 uur Rondrit per bus door de stad onder leiding van een gids. In
1288 ontving de huidige hoofdstad van Noordrijn- Westfalen
stadsrechten van graaf Adolf van Berg als dank voor de geboden
hulp bij de Slag van Woeringen. In 1988 werd ter herinnering aan dit
feit een bronzen Stadsverheffingsmonument opgericht.

11.00 uur Bezoek aan het Kunstmuseum. Onder leiding van Dr.Silvia
Neysters volgt een bezoek aan de afdeling Duitse Kunst van de
Negentiende Eeuw. Wie dat wenst kan geheel op eigen gelegenheid
de indrukwekkende collecties van dit museum gaan bekijken of de
lopende exposities, o.a. Conrad Felix Müller.

12.30 uur Diner in Restaurant Benrather Hof. Wij kozen voor u het
volgende menu: * Tagessuppe,* Kotelette "Art des Hauses" in Senf-
Zwiebelsauce, Pu,"ree, Rotkohl, Feldsalat,* Sahnequark mit
Früchten. Eventuele dieet wensen kunt u bij uw opgave vermelden.
Na het diner hebt u vrije tijd tot drie uur.

15.00 uur Vertrek naar Schloss Benrath, een achttiende eeuws
lustslot van de keurvorst. Tot half drie kunt u op eigen gelegenheid
rondwandelen in het schitterende park of een bezoek brengen aan
het Natuurkundig Streekmuseum.

15.40 Bezichtiging van het kasteel onder leiding van een gids.

17.00 uur Vertrek naar Moers voor een kort bezoek aan het nieuwe
Van der Valk Restaurant Moers. U kunt daar geheel naar eigen
keuze iets eten of drinken.

18.15 uur Vertrek naar huis, alwaar we ruim vóór acht uur hopen te
arriveren.

De kosten voor deze najaarsreis bedragen fl 60,-- (niet-leden fl 65,-). Hierin zijn inbegrepen: bus, restaurant, rondleidingen en entrees. Opgaven voor maandag 24 september bij de secretaris, schriftelijk of telefonisch. Gelijktijdige betaling op bankrekening 12 36 06 462 (of Postbankrekening van Rabobank Horst: 104 93 69).

Lezingen 1990 - 1991

De lezingen worden gehouden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind Aanvang 20.00 uur.

17 september: Vuursteen door de eeuwen heen

Op maandag 17 september zal de heer Ing. F.H.G. Engelen uit Sittard een lezing houden die hij zal illustreren met dia's over het onderwerp : "Vuursteen door de eeuwen heen." De spreker is als amateur-archeoloog nauw betrokken bij de archeologie in Limburg, onder andere als hoofdredacteur van het kwartaalblad Archeologie in Limburg dat wordt uitgegeven door de Archeologische Vereniging Limburg, een Sectie van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Hij was ook nauw betrokken bij de opgraving van de prehistorische vuursteenmijnen bij Ryckholt-Sint Geertruid. Hij heeft verder, naast literatuurstudie, ook vuursteenexploitaties in de omliggende landen bezocht.

De lezing, ondersteund door een aantal dia's, zal drie aspecten omvatten. Het eerste aandachtspunt betreft de winning en het gebruik van vuursteen en de handel daarin tijdens de prehistorie. Vuursteen wordt wel "het staal van de Steentijd" genoemd.

Vervolgens komen aan de orde het vuurslaan, de tondeldoos en de geweervuurstenen. Dit laatste was een industrie die van de zestiende tot negentiende eeuw van grote betekenis was. De Fransen noemen deze tijd de 'tweede gouden eeuw' van de vuursteen. Tenslotte zal de heer Engelen iets vertellen over het gebruik van vuursteen in onze tijd.

22 oktober: Oud Horst in het nieuws

Op maandag 22 oktober zal de heer L. Derix, lid van LGOG Kring Horst, een lezing houden over "Oud Horst in het nieuws." Op vrijdag 2 november hoopt de heer Loe Derix het eerste deel van de driedelige serie "Oud Horst in het nieuws" te kunnen presenteren. Bij wijze van voorproef zal hij in een voordracht voor LGOG Kring Horst en Sevenum zal hij een voorproef van deel één geven. Aan de hand van dia's zullen de toehoorders een wandeling maken door de hoofdstraten van Horst-dorp in de tweede helft van vorige eeuw. Bij diverse huizen en hun bewoners wordt even stil gestaan. De heer Derix wil tevens aantonen hoe de plannen voor deze driedelige serie "Oud Horst in het nieuws" in de afgelopen jaren langzaam zijn gerijpt.

19 november: Oorlog als ambacht

Op maandag 19 november zal de heer br dr P.J.H. Ubachs uit Maastricht spreken over het onderwerp "Oorlog als ambacht". De heer Ubachs is op 28 juni vereerd met Maaslands Melange. Opstellen over Limburgs verleden Dr P.J.H. Ubachs aangeboden bij gelegenheid van zijn vijftenzestigste verjaardag. Tijdens deze presentatie maakte LGOG-voorzitter J. Wieland de benoeming van P.J.H. Ubachs tot ere-lid van LGOG bekend. Met deze opstellen en het ere-lidmaatschap werden tot uitdrukking gebracht de vele verdiensten van de heer Ubachs voor LGOG, onder andere als auteur en redactiesecretaris van Publications en LGOG-Werken en als spreker.

De inleiding die hij voor onze kring zal houden, handelt over de wijze waarop in het verleden oorlogen werden gevoerd. In de zestiende en zeventiende eeuw zijn er veel oorlogen uitgevochten. Denk maar eens aan de Tachtigjarige Oorlog in de Nederlanden en de Dertigjarige Oorlog in Duitsland. Van de mensen die de oorlog 'maakten' zijn de aanvoerders ons wel bekend. Iedereen heeft wel eens gehoord van grote generaals als Maurits van Oranje, Parma, Wallenstein en Pappenheim. Maar wat weten we van al die duizenden gewone soldaten die het de generaals mogelijk maakten hun oorlogen uit te vechten? Zij zijn naamloos en roemloos vergeten. Als afzonderlijke mensen hebben zij zelden een spoor nagelaten. Als

groep zijn ze echter nog wel te achterhalen. Over de gewone soldaat zal deze lezing gaan. Waarom en hoe werd iemand beroepssoldaat?

11 December:

Kerk en dagelijks leven in het oude bisdom Roermond

Op dinsdag 11 december zal de heer Dr. P.J.A. Nissen uit Heerlen een lezing houden over het onderwerp : "Kerk en dagelijks leven in het oude bisdom Roermond." De heer Nissen heeft intussen een indrukwekkend aantal uitstekende publicaties over Limburgse onderwerpen op zijn naam staan, onder andere verband houdende met de lezing van deze avond.

Volgens een tot voor kort gangbare opvatting zou de Europese samenleving in de middeleeuwen geheel en al door christelijke normen en waarden zijn bepaald. Dat is echter geenszins het geval geweest. De Franse mediaevist Jacques Le Goff heeft zelfs beweerd dat Europa rond 1500 nog steeds één groot missiegebied was. In de eeuwen na de Middeleeuwen heeft de katholieke kerk dan ook intensief geprobeerd om de samenleving te "bekeren". Op allerlei gebieden van het menselijk leven moest het kerkelijke systeem van normen en waarden bepalend worden en moesten "concurrerende" elementen uit de volkscultuur (b.v. de magie) worden uitgebannen. In het recente onderzoek gebruikt men voor die ontwikkeling, waarvoor de lijnen werden uitgezet door het Concilie van Trente (1545-1563), termen als kerstenings-, normerings-, of beschavingsoffensief. Dat offensief heeft zich ook voorgedaan in het "oude" bisdom Roermond, dat in 1559 werd opgericht en tot 1801 bleef bestaan. Tot dat bisdom behoorde het grootste deel van Noord- en Midden-Limburg en in het zuiden het Land van Valkenburg, dat een dekenaat vormde met eigen kenmerken. In de lezing zullen de sporen van het kersteningsoffensief in het "oude" bisdom Roermond worden nagegaan. Aan de orde komen onder meer het groeiende onderscheid tussen geestelijkheid en leken, de scheiding tussen het sacrale en het profane, het optreden tegen magie en toverij, de zondagsheiliging, de prediking en de katechese, de sacramentele praktijk, broederschappen en devoties, herbergbezoek en volksgebruiken.

21 januari: Lezing over het leven van de boerin in Horst rond 1900

Op maandag 21 januari zal mevrouw Drs. A.P.M. Gielen-van Bommel uit Horst een lezing houden over het onderwerp : "Het leven van de boerin rond 1900". "Een goede boerin moet alles kennen, dat wil zeggen niet allerlei wetenschappen, maar allerlei werk. Zij moet als kok allerlei spijzen kunnen bereiden, zij moet naaister en kleermaakster zijn, zij moet een nette en zorgzame kindermeid zijn, zij moet stalmeid zijn, tuinier zijn, koopvrouw zijn en een goede leermeesteres voor haar kinderen." Dit citaat van de Noordbrabantse "boerenapostel" pater G. van der Elzen uit 1911 geeft heel duidelijk aan waaruit het dagelijks leven van een katholieke boerin rond 1900 bestond.

Het werk dat de Horster boerin dagelijks verzette, had niet alleen betrekking op huishouding en kinderverzorging. Daarnaast leverde zij een zeer groot aandeel in het drijvend houden van het boerenbedrijf. Dat bedrijf was in die tijd nog een volledig gezinsbedrijf. Ieder lid van het gezin had op het bedrijf een eigen taak. Aan het huishouden werd door de boerin relatief weinig aandacht besteed. Poetsen nam nauwelijks tijd in beslag, koken en wassen waren echter tijdrovende bezigheden. Ook aan de verzorging van haar kinderen kon de boerin vaak noodgedwongen weinig tijd besteden. Een groot deel van haar tijd echter werd in beslag genomen door het boerenwerk in en om de boerderij. Zo verzorgde zij in het algemeen het voeren van de koeien, de varkens en kippen. Het melken, boter karnen (tot ca. 1910) en alle werkzaamheden daar omheen werden ook door de boerin voor haar rekening genomen. Bij het landwerk kon haar hulp eveneens niet gemist worden. Zo was het bijvoorbeeld haar taak in het voorjaar het onkruid te wieden en in de zomer bij de graanoogst de schoven te binden.

Tijdens de lezing wordt een beeld geschetst van het leven van de Horster boerin en haar dochters. Getracht wordt zichtbaar te maken hoe het dagelijks gezinsleven van een "gewoon" Horster boerengezin eruit zag. Daarbij ligt het accent op de plaats van de vrouw binnen dat gezin. Het materiaal voor deze lezing is voor het grootste deel afkomstig van twintig interviews uit in de jaren tachtig met Horster boerendochters en -zonen geboren tussen 1887 en 1908.

11 maart: 17e Jaarvergadering gevolgd door lezing van Jan Derix

over het vliegveld Venlo

Op maandag 12 maart houdt de Kring Horst en Sevenum van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap de zeventiende jaarvergadering waarna een lezing volgt van Jan Derix over " Noord-Limburg en het vliegveld Venlo in oorlogstijd." Jan Derix (54), freelance journalist en publicist, schreef vorig jaar een tweedelig boek over de geschiedenis van het vliegveld Venlo, waarin in het bijzonder de relatie tussen deze vliegbasis en de luchtoorlog in Zuid-Nederland in de jaren 1940-1944 wordt belicht. Hij maakte daarbij onder andere gebruik van archiefmateriaal verzameld door de Venlonaar Harrie Keulards.

Het Venlose vliegveld, gelegen op de Grote Heide, werd in 1911 aangelegd. Het werd incidenteel gebruikt door de Nederlandse luchtmacht. Kort na de Duitse inval in 1940 besloot de Luftwaffe er een operationele basis van te maken, welke onder de benaming "Fliegerhorst Venlo" zou uitgroeien tot de grootste militaire basis buiten Duitsland. Bij de aanleg, die in recordtijd tussen oktober 1940 en maart 1941 werd voltooid, waren soms gelijktijdig meer dan 15.000 mensen betrokken. Tot 5 september 1944 (Dolle Dinsdag) was Fliegerhorst Venlo een nachtjagerbasis. De luchtmachteenheid die hier gestationeerd was, had als belangrijkste taak het onderscheppen van RAF-bommenwerpers die deelnamen aan de nachtelijke bombardementen op Duitse doelen. Zij wist meer dan 600 bommenwerpers neer te halen, waarbij naar schatting 2000 tot 4000 bemanningsleden om het leven kwamen. Aan Duitse zijde sneuvelden ongeveer 150 vliegers in de luchtduels, terwijl onder de burgerbevolking in het operatiegebied (Zuid-Nederland) minstens 120 mensen de dood vonden door neergeschoten vliegtuigen en/of afgeworpen bommen. De heer Jan Derix zal in zijn lezing onder andere ingaan op de logistieke rol die de Venlose vliegbasis in de Duitse oorlogsvoering heeft gespeeld en de technieken die in de luchtoorlog werden toegepast. Een en ander zal met dia's worden toegelicht.

Overigens is het boek deze avond tegen kortingsprijs (f 70,-) te koop. Desgewenst zal de schrijver zijn boek ook signeren.

DE ERFGENAME VAN TER HORST

Waarschijnlijk is slechts een klein aantal Horstenaren ervan op de hoogte dat ooit een historische roman over Horst is verschenen en wel onder de titel die boven dit opstelletje staat. Hij werd als feuilleton gepubliceerd in de 45ste jaargang van de Katholieke Illustratie, verspreid over dertien afleveringen van zeer diverse omvang, tussen 15 oktober 1910 en 14 januari 1911. Autrice was mevrouw 3.R. van der Lans. Met haar meisjesnaam heette zij Julie Henriette Marie van Russel. Zij stamde uit een patriciers geslacht van Mastricht, waar zij op 21 oktober 1876 was geboren. Op 4 mei 1904 trouwde zij te Parijs met de 49-jarige Hagenaar Johannes Romboud van der Lans, die na in verschillende plaatsen als onderwijzer werkzaam te zijn geweest, als redacteur en auteur van de Katholieke Illustratie grote bekendheid verwierf bij zijn geloofsgenoten. Vanaf 1898 tot aan zijn dood in 1928 was hij ook hoofdredacteur van De Gelderlander te Nijmegen. Als er wel eens over mevrouw Van der Lans is geschreven - hetgeen zelden gebeurde — werd steevast beweerd dat zij met haar talrijke romans het voorbeeld had gevolgd van haar man, die een haast onafzienbare reeks van verhalen, meest van historische aard, al dan niet als feuilleton, heeft doen verschijnen. Het lijkt echter ook niet uitgesloten dat de kwaliteiten als journalist en literator van haar vader Jos Russel haar hebben beïnvloed. Mevrouw J.R. van der Lans-Russel overleed, 89 jaar oud, op 8 maart 1955 te Nijmegen.

De gebeurtenissen verhaald in De erfgename van Ter Horst spelen zich af in en rond het kasteel van die naam. Wat de tijd betreft moeten ze worden gesitueerd in de periode tussen 1672, toen de Fransen Gelderland binnenvielen, en 1674, toen Willem Vincent van Wittenhorst overleed, een der hoofdfiguren in de roman. In huize Ter Horst woont naast de kasteelheer ook zekere jonkvrouw Edeltraut von Schlossnich, aangenomen dochter van Willem Vincent, zijn "erfgename", zoals in de titel aangegeven. Verder verblijven daar, behalve het personeel de "slotvrouwe", een paar maal ten tonele gevoerd als mevrouw Sophia, 'een gemoedelijke maar heelemaal niet onbevallige matrone' en een vervelende, ijdele logge, afkomstig van het hof te Brussel: gravin Alwine van Donk, die zich als intrigante gaat manifesteren. In de eerste aflevering van de feuilleton arriveren

te Ter Horst: Arnold van Wittenhorst, jongere broer van Willem Vincent, en hun verre neef Vincent van Hoensbroeck, die beiden hebben gevochten tegen de binnenvallende Fransen. Vincent van Hoensbroeck wordt onmiddellijk verliefd op Edeltraut, niet slechts knap maar ook als erfgename met bijzonder aantrekkelijke vooruitzichten. Deze jonkvrouw heeft echter haar oog laten vallen op Frans van Gens, rentmeester van Ter Horst, met wie zij is opgegroeid. Willem Vincent is bepaald ongelukkig met die verliefdheid, die ook wordt beantwoord: de familie van Gens voert veel te weinig kwartieren in haar wapen. Als Frans van Gens tenslotte de "bruid in de schuit" voert, haast Willem Vincent zich dan ook de bruidegom van jonker tot ridder te promoveren. Zover is het echter voorlopig nog niet; er moet eerst nog een moord worden opgelost, verzet worden geboden tegen plunderende Franse soldaten en een andere romance tot een goed einde gebracht. Andries, zoon van Merjan, de min van Arnold van Wittenhorst, zit in de gevangenis beschuldigd van moord op de wever Gijs Hameker. Hij is gearresteerd op aanwijzingen van Geert de schoenmaker, een vrij louche figuur, die vreemd genoeg liefde heeft opgevat voor Merjupelke, dochter van de gevangen genomen Andries, bestemd voor Jozef Penders. Als Andries voor scholtis en schepenen staat en zijn onschuld volhoudt, kan hij, volgens het gerecht, daarvoor geen overtuigende bewijzen aanvoeren. Het gevolg is dat de uit Venlo overgekomen beul en zijn helper hem door folteringen tot een bekentenis gaan dwingen. Dat vrij rauw beschreven tafereel wordt op zijn hoogtepunt afgebroken, als in de rechtzaal het bericht arriveert dat plunderende Fransen vanuit Venray naar Horst onderweg zijn. Veel Horstenaren haasten zich met vee en wat bezittingen veiligheid te zoeken binnen de versterkingen van het kasteel, dat in gereedheid wordt gebracht verzet te bieden tegen de valse Fransen. Tijdens deze voorbereidingen breekt er een gevecht uit tussen de rivalen Geert de schoenmaker en Jozef Penders, dat door de omstanders als een Godsoordeel wordt beschouwd: verliest Geert dan is hij de moordenaar van Gijs Hameker. Als Jozef, tegen de verwachtingen in, wint, is het lot van Geert beslist, temeer daar inmiddels doorslaande bewijzen zijn gevonden dat hij zich aan meened schuldig heeft gemaakt. Daarmee is Jozef Penders zeker van zijn bruid Merjupelke. In de gevechten had hij helaas een hand

verspeeld, zodat hij ongeschikt is geworden nog langer als adjudant van de officier Arnold van Wittenhorst te fungeren. Als compensatie zet Willem Vincent hem op de boerderij "Sterjeshof". Het gevecht tussen de Horster amateur-soldaten binnen het kasteel en de talrijke aanstormende Fransen, wordt natuurlijk door de eerste gewonnen, die enthousiast rieken, dorsvlegels en ander landbouwwerktuigen hanteerden. Het was wel op het nippertje en ten koste van vele doden en gewonden. Tot die overwinning droeg in sterke mate bij de komst van hulptroepen, die rentmeester Frans van Gens te Roermond was gaan halen. Gelukkig was hij op de hoogte van een geheime ondergrondse toegang tot het kasteel, zodat hij zijn soldaten, onopgemerkt door de Fransen, binnen de muren kon brengen. Na deze prestatie mocht Frans van Gens zich verzekerd weten van Edeltraut als bruid. Willem Vincent gaf zich gewonnen; Vincent van Hoensbroeck droop af naar zijn fraai kasteel in het Zuiden, bang - ten onrechte moet men aannemen - dat hem een eenzaam bestaan wachtte.

Uit bovenstaande korte weergave van de inhoud van "De erfgename van Ter Horst" zal de lezer duidelijk zijn geworden dat de romantiek het daarin makkelijk wint van de historie. Van de personen die in de roman een rol van betekenis spelen, herken ik voorlopig na raadpleging van A. Steffens, Geschiedenis der aloude Heerlijkheid en der Heeren van ter Horst - alleen Willem Vincent van Wittenhorst. De schrijfster is niet nagegaan, wie in de periode 1672-1674 de echtgenote was van deze kasteelheer. Dat was sinds 1670 Catharina Cecilia van Bocholtz tot Grevenbroek, nadat in 1669 Wilhelmina van Bronkhorst was gestorven. Het lijkt niet d moeite waard op speurtocht te gaan naar de identiteit van andere figuren: ze zijn hoogst waarschijnlijk verzonnen. De enig echte Willem Vincent blijkt in de feuilleton een iets te uitbundig levensgenieter, waardoor hij te zwaar van lijf en te traag van geest is geworden. Hij moppert veel en wordt het liefst met rust gelaten. Zijn oordeel over de Horstenaren is niet consequent; hij vindt dat ze wat al te stevig op hun rechten staan; er is heel veel voor nodig voordat hij hun "staaltjes van trouw en moed en flinkheid" weet te waarderen.

Over de Horstenaren wordt in de roman niet overal met evenveel achting gesproken.,, Tijdens het proces tegen Andries leggen zij heel nare sadistische trekken aan de dag. Zij hebben de van moord

aangeklaagde al op voorhand schuldig verklaard en geven daarvan luidruchtig blijk, tegenover de man zelf en tegenover zijn familie, die als getekend worden gemeden. Zij juichen de geseling van de verdachte enthousiast toe. Voor een bejaard Horstenaar is de marteling een welkom intermezzo in zijn saaie bestaan; er zal nog heel lang over worden gepraat. Diezelfde Horstenaren zijn overigens bereid op slag van overtuiging te veranderen als de rollen in de bewuste moordzaak worden omgekeerd. In het verzet tegen de Fransen -waarvan de schrijfster weer vreemd genoeg enkele officieren met de juiste naam weet te noemen - krijgen de Horstenaren kans zich van hun goede zijde te laten zien.

Een aanbeveling de 45ste jaargang van de Katholieke Illustratie, die hier of daar nog te vinden zal zijn, "De erfgename van Ter Horst" te gaan lezen, kan er nauwelijks of niet af. Hier en daar staan in het verhaal ook nu nou acceptabele passages, vooral waar mevrouw Van der Lans personen karakteriseert of natuurbeschrijvingen inlast; ook haar dialogen zijn vaak de moeite waard. Maar in grote trekken is haar verhaal "verouderd". Opgemerkt kan worden dat bij een vergelijking van haar romans met die van haar man, J.R. van der Lans, zij beslist niet de mindere is. Een schrijver van historische romans mag zich zekere vrijheden permitteren ten aanzien van de geschiedenis. Hij mag zich echter geen aperte vervalsingen veroorloven. Als mevrouw van der Lans Edeltraut von Schlossnich tot erfgename van Willem Vincent van Wittenhorst proclameert, lijkt zij de grens flink te overschrijden. Zij kan het niet maken de Van Wittenhorsten zich te laten beroemen "Limburgers" te zijn: zij waren Gelderlanders. Pas na 1815 zouden er in deze streken Limburgers wonen! Het dialect waarvan sommige mensen zich in de feuilleton bedienen let wel: alleen "gewone mensen" lijkt meer op Maastrichts dan op Noordlimburgs. Van de topografische informatie die de autrice geeft zal de Horstenaar vreemd opkijken. Maar waarom verdere kritiek oefenen op een verhaal dat waarschijnlijk geen andere bedoeling heeft gehad dan de lezers van de Katholieke Illustratie in 1910-1911 in de gelegenheid te stellen de lange winteravonden door te komen, of zij nu in Horst woonden of elders in het land.

P.A.M., Geurts.

MUSEA

Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst

Het afgelopen jaar heeft het Streekmuseum, behalve de fototentoonstelling van Hans Ploum, twee tentoonstellingen van eigen makelij gehad: de herdenkingstentoonstelling over het begin van de Tweede Wereldoorlog op 10 mei 1940 en de expositie over het honderdjarig bestaan van het Horster Raadhuis. Thans is nog tot en met 7 oktober de expositie "Portretten en Landschappen" van René Houben te zien.

De geplande tentoonstelling "Middelleeuwse kastelen in het Land van Kessel" moet wegens het plotseling overlijden van een van de actieve samenstellers worden verschoven naar de zomermaanden van 1991. Hiervoor in de plaats brengt het museum voor de periode van half oktober tot half december de tentoonstelling "Burg + Stadt Geldern". Deze expositie, met Nederlandstalige beschrijvingen, en een maquette vervaardigd door de heer P. van Nunen geeft een beeld van een aantal opgravingsactiviteiten in en om de stad Geldern. Naast een zeer goed verzorgde catalogus is bij deze tentoonstelling speciaal voor de jeugd een bouwplaat van de burcht schaal 1:87 te koop. Tijdens de weken rond de jaarwisseling laat het museum zien wat het afgelopen jaar aan giften en bruiklenen binnen kwam. Na Carnaval komt Bert Coppus met schilderijen die een stemmingsbeeld geven van Horst zoals dat in zijn herinnering was.

Openingstijden:

zondag van 15.00 - 17.00 uur,

dinsdag van 10.00 - 12.00 uur,

woensdag van 14.00 - 16.00 uur,

vrijdag van 19.00 - 21.00 uur.

Stichting Beheer Kunstschaten Sint Lambertuskerk

Tekst hetzelfde als in INFO LGOG Nummer 1.

Koperslagersmuseum P. van der Beele

Tot de negentiende eeuw was de koperslager net zoals de smid een ambachtsman van aanzien, daarna sloeg het verval toe. Door het uitsterven van de oude generatie vaklieden dreigt een enorme kennis verloren te gaan. Bij toeval bleef het ambacht in de familie Van der Beele al meer dan honderd jaar voortbestaan.

Een grote passie voor het moeilijke vak, de interessante oude gereedschappen en de meesterlijk geslagen koperen voorwerpen met hun fascinerende glans leidden tot de inrichting van het Koperslagersmuseum P. van der Beele. Hier wordt een unieke collectie van duizenden voorwerpen bij toerbeurt tentoongesteld. De doelstelling van dit museum is zoveel mogelijk van het koperslagersambacht te redden. Hierbij moet men onder andere denken aan bewaren, beschrijven, restaureren, conserveren, fotograferen, documenteren en tentoonstellen. Tenslotte worden door uitgebreid archiefonderzoek gegevens verzameld over onder andere koperen voorwerpen, gereedschappen, Europese productiecentra, gilden en koperslagersfamilies.

Streekboerderijmuseum "De Locht"

Sinds eind april 1990 is het Streekboerderijmuseum "De Locht" te Horst-Melderslo open voor het publiek. Het gehele jaar door staan vrijwilligers klaar om bezoekers te ontvangen. Zij konden tot eind augustus reeds 4000 bezoekers verwelkomen. Het museum ligt aan een straat uitkomend op de Broekhuizerweg, aan de rand van de bebouwde kom. Diverse auto- en fietsroutes komen er langs. In de oude, gerestaureerde boerderij ziet men het leven in de woning en de bedrijfsgebouwen anno 1900. Vele oude beroepen zijn te zien door tentoongestelde voorwerpen en werktuigen.

In de ontvangstruimte zal men u welkom heten en iets te eten of te drinken aanbieden. Hierdoor is het museum ook aantrekkelijk voor groepen.

Openingstijden:

Zondag, dinsdag en donderdag van 14.00 tot 17.00 uur. Groepen kunnen na afspraak ook op andere dagen en tijden worden ontvangen.

Het adres van het museum is Koppertweg 5, 5962 AL Horst-Melderslo. Telefoon 04709-7320 en bij geen gehoor 04709-3366.

Goltziuseum te Venlo

Tentoonstelling "Tussen twee tricolores"
23 september tot 7 januari

In 1839 kwam er een nieuwe landsgrens op de Europese kaart. West-Limburg bleef bij België, Oost-Limburg kwam onder de kroon van Koning Willem I. In het kader van de herdenking van de scheiding van de beide Limburgen hebben diverse historici op verzoek van het Goltziuseum onderzoek gedaan naar de ontwikkelingen op politiek, sociaal, economisch en cultureel terrein in de periode 1815-1850. De historische reconstructie die met betrekking tot Venlo en Limburg is ontstaan, wordt in een grote historische expositie opgeroepen. Centraal staat de Belgische Tijd (1830-1839), maar ook aan de jaren van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) wordt aandacht besteed. De presentatie valt samen met het 175-jarig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden en de herdenking dat (Oost-)Limburg 150 jaat deel uitmaakt van de Staat der Nederlanden (1840-1990). Bij de expositie verschijnt een omvangrijke, geïllusteerde catalogus.

Sint Truiden (Belgie)

Tentoonstelling "Laat-gotische beeldsnijkunst uit Limburg"

1 september tot 11 november

In het Provinciaal Museum voor Religieuze kunst, gevestigd in de Begijnhofkapel, is een schitterende tentoonstelling te zien gewijd aan de middeleeuwse beeldsnijkunst. Ruim 125, deels nimmer in onze regio tentoongestelde, houten beelden onder andere van de Meester van Elsloo en Jan van Steffeswert zijn hier te bewonderen. Bovendien kan men een rondgang per auto maken langs enkele opengestelde kerken, onder andere naar Neeroeteren, zodat men ook beelden op hun eigen lokatie kan bekijken.

Iedereen die in 1974 de tentoonstelling van de Meester van Elsloo in het toen nieuwe gemeentehuis van Horst zag, zal deze expositie willen gaan bezoeken. Het bestuur overweegt de organisatie van een kleine excursie naar Sint Truiden.

Bij deze tentoonstelling verscheen een rijk geïllustreerde catalogus.

Adres: Provinciaal Museum voor Religieuze Kunst, Begijnhof 59, B-3800 Sint Truiden. Telefoon 09 - 32 11 688579.

Openingstijden:

Dinsdag tot vrijdag van 10-12.30 en van 13.30-17 uur

Zaterdag en zondag van 13.00 tot 17 uur.

NIEUWE PUBLICATIES

Verschenen:

* De Maasgouw, tijdschrift voor Limburgse geschiedenis en oudheidkunde. Jaargang 109 (1990), nummer 1 en 2. De redactie heeft het LGOG-kwartaalblad na vele jaren wederom in een omslag gestoken. In de tweede aflevering verschenen de in het vierde nummer van 1989 (het Geurts-nummer) wegens plaatsgebrek niet opgenomen artikelen van G.F. Verheijen (Een Leidenaar met heimwee naar Limburg. Correspondentie van E. Seipgens met J.B. Sivre,) en van E. Ramakers (Tempeliers in Maastricht). Verder bevat het tweede Maasgouw-nummer onder andere een interessante bijdrage van Noud Remmen over "De klokkenakersfamilie Remmen te Well".

* Derix J., Vliegveld Venlo, met een kroniek van de luchtoorlog in Zuid-Nederland, 1941-1944. 2 delen. Horst 1990.

* Hermans Fr.J. (e.a. redactie), Venlo's Mozaiek. Hoofdstukken uit zeven eeuwen stadsgeschiedenis. Maastricht 1990. (Werken LGOG deel 12. Hierin onder andere: J. Schatorje, Faber en Venlo. Engelbert Faber en de Reformatie in Venlo, 1565-1580. M.Evers en P.A.M. Geurts, School tussen stad en klooster. Het latijns onderwijs in Venlo tussen 1610 en 1632. P.A.M.Geurts, Kring Venlo, Afdeling van 'Limburg; Provinciaal Genootschap voor geschiedkundige wetenschappen, taal en kunst', 1894-1929.)

* Van Laarhoven J.C.P.A. (e.a. redactie), Munire ecclesiam. Opstellen over 'gewone gelovigen'. Maastricht 1990. (Werken LGOG deel 13).

Aangekondigd:

* Horster Historiën 3 en 4:

Deel 3: Agrarische geschiedenis van Horst. (Werktitel).

Deel 4: De prentbriefkaarten uit de gemeente Horst: geschiedenis en catalogus. (Werktitel).

Deel 1 is geheel uitverkocht. Deel 2 is nog leverbaar.

* **Van Rensch Th.J., Het kasteel van Horst.**

* **Derix L., Oud Horst in het nieuws. Deel 1. Horst 1990.**

Uit de boekenwereld:

* Loe Derix, Oud Horst in het nieuws. Deel 1. Horst 1990. ca 225 blz. ca 220 ill. Register op persoonsnamen. Deels in tweekleuren. f 35,--(intekenprijs tot 2 nov. 1990).

Op 2 november zal de auteur in 't Gasthous aan burgemeester Drs. R. Fasol het eerste deel aanbieden van de driedelige serie "Oud Horst in het nieuws", waaraan hij met hulp van velen sinds 1986 werkt. Het is het afgeronde resultaat van het gelijknamige project dat de volgende doelen nastreeft.

1. Het opsporen en publiceren van nieuws over Horst verschenen in kranten. Het oudste bericht dat werd gevonden, dateert van 1843.
2. De gevonden berichten zoveel mogelijk perspectief geven, ook naar het heden toe, zodat deze een breed en vooral ook jeugdig publiek zullen aanspreken.
3. Het opsporen en reproduceren van oude foto's van Horster personen en gebeurtenissen, onder andere als illustraties bij de krantenberichten.
4. Als aanvulling hierop werd getracht zoveel mogelijk exemplaren op te sporen van de vooroorlogse edities van de Horster Bode, opgericht in 1928 door de vader van de huidige uitgever. Uit angst voor de bezetter heeft drukker en uitgever H. van Lieshout alle archief-edities vernietigd. De delen 2 en 3 zullen naar verwachting in 1991 en 1992 verschijnen.

* Dr J.A.M.M.Janssen, Op weg naar Breda. 's Gravenhage 1989. 417 blz. f 49,75. De handelseditie van deze dissertatie is te bestellen bij Centrale Drukkerij en Publikatievoorziening (CDP) te Emmen (tel. 05910-83100) of op het Horster weekend adres van de heer Janssen, Meterikseweg 88 in Horst. Jan Janssen, al vele jaren lid van LGOG Kring Horst, promoveerde op 27 september 1989 te

Nijmegen.

Hij is thans hoofd van de Sectie Luchtmachthistorie te Soesterberg. In mei j.l. was hij een van sprekers op een congres van het Nederlands Historisch Genootschap te Amsterdam over "Geschiedschrijving en tweede wereldoorlog. Vijftig jaar na de inval."

* P. van der Beele, Over de drempel van ... Koperslagersmuseum Horst(L). Horst 1990. Mevrouw Van der Beele schreef een informatieve brochure, geïllustreerd met prachtige kleurenfoto's van Hans van der Beele. Het boekje is verkrijgbaar in het museum.

* Rob Rentenaar, Groeten van Elders. Plaatsnamen en familienamen als spiegel van onze cultuur. Naarden 1990. Uitgeverij Strengtholt. f 27,50. In dit boek legt Rentenaar voor de verklaring van de plaatsnaam "America" verband met het (eveneens verre) werelddeel Amerika, vergelijk het Sevenumse Siberie," en het Grubbenvorster Californie,". De auteur gelooft niets van de relatie met Duitse inkers, die zouden hebben gesproken van "Am Erika". In correct Duits is het bovendien nog "An der Erika".

* Dr Herman Crompvoets, Veenderijterminologie in Nederland en België. Amsterdam 1981. Dissertatie. Formaat A4, 466 blz. De oude prijs van dit boek was f 135,-. De gebonden uitgave van zijn proefschrift, intussen een standaardwerk over de taal van de turfstekers, wordt deze zomer goedkoop aangeboden. Het ligt thans voor f 15,- bij boekhandel Van Lieshout en voor f 29,50 bij de Slegte in Eindhoven. De heer Crompvoets uit Meijel is redacteur van het "Woordenboek van de Limburgse dialecten" en hoofdredacteur van "Veldeke".

* Drs E. Tielemans, Van geboorte tot dood. Een literatuuroverzicht van de gebruiken in Limburg. Limbricht 1990. Uitgave Limburgs Volkscundig Centrum. f 24,50. In deze beredeneerde bibliografie zijn onder andere alle Horster en Sevenums publikaties opgenomen. De toegang is gemakkelijk via registers op persoonsnamen, plaatsnamen en zaaknamen.

* Hazegaerf. Tijdschrift over volkscultuur en berichten van Veldeke

Venray. Secretariaat: Van Venrodelaan 7, 5801 HT Venray. Een beperkt aantal Horstenaren is lid van Veldeke. Tot oprichting van een Horster afdeling zijn zij in de loop der jaren nog niet gekomen. De Horster Veldeke-leden zijn onder gebracht bij de afdeling Venray. Veldeke geeft een kwartaalblad uit, terwijl Veldeke Venray daarnaast een eigen tijdschrift uitgeeft, "Hazegaerf" genaamd. Het verschijnt tweemaal per jaar.

TRIER 1990

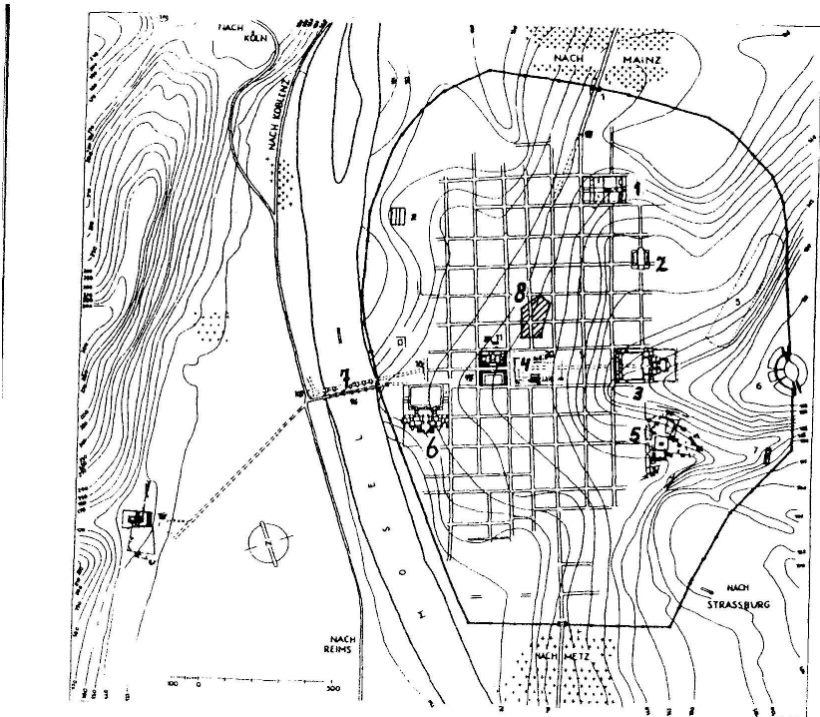
Een jaar na onze jubileumexcursie

Tijdens mijn jaarlijkse vakantie in Luxemburg, waarbij Trier een vast gegeven is op mijn programma, heb ik dit jaar de laatste opgravingen bekeken. Uiteraard heb ik me daarna wat meer verdiept in de omstandigheden van het hoe en waarom. Van mijn naspeuringen wil ik U op de hoogte brengen.

Als men in de Baedekers Stadtführer 1986 de Romeinse thermen van Trier opslaat, dan vindt men er vermeld: a. de Kaiserthermen (door ons bezocht op onze jubileumreis van vorig jaar) en b. de Barbara-thermen, Enige tijd vóór onze reis kwam ik er achter, dat in het centrum van de stad de derde thermen gevonden waren. De moedigen onder ons hebben op die bewuste zaterdagmiddag - hitte en vermoeidheid trotserend - de opgravingen van deze derde thermen van Trier kunnen aanschouwen.. Onze vice-voorzitter heeft ter plaatse een deskundige uitleg gegeven.

Nog even de voornaamste data en feiten voor Uw herinnering. Hoewel de legende vertelt, dat Trier ouder is dan Rome, is Trier gesticht in het jaar 16 v. Chr. door keizer Augustus als de stad der Treviri (Augusta Trevorum). Trier geldt dus als de oudste stad van Duitsland en heeft een paar jaar geleden het 2000 jarig bestaan gevierd. Van de facelift, die deze stad ter gelegenheid van het tweeeeuwenfeest heeft ondergaan, hebben we gedurende onze driedaagse kunnen genieten.

Plattegrond van Trier ten tijde van de Romeinen
(met hoogtelijnen).

- 1 Porta Nigra
- 2 Dom van Trier en Liebfrauenkjrche
- 3 Basilica -Palastaula
- 4 Forum
- 5 Kaiserthermen
- 6 Barbarathermen
- 7 Romeine brug
- 8 Viehmarktp1atz

Kort na deze festiviteiten en wel in 1987, werden in de grond op de 'Viehmarkt' nieuwe vondsten gedaan. Al eerder waren plannen uitgedroefd om op de Viehmarkt een nieuw groot bankgebouw te bouwen. In 1983 was al, via een Wetbeter, uit 54 inzendingen het beste ontwerp gekozen. Maar bij de graafwerkzaamheden voor de fundering van het geplande, nieuwe gebouw - men wilde tegelijkertijd een "Tiefgarage" bouwen - werden niet alleen de muurresten van een Capucijnerklooster ontdekt, maar ook van de derde en oudste thermen van Trier. Er werden toen ook waterputten en vuilnis stortplaatsen gevonden.

Het komt niet vaak voor dat op zo een grote schaal archeologische opgravingswerkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Uit de vondsten en uit de blootgelegde fundamenteën kan een deel van de oude Romeinse stad worden gereconstrueerd. In de naaste omgeving, namelijk op een goede 100 meter afstand, was het centrum -het forum - van de oude Romeinse stad "Augusta Treverum" gevestigd. Deze stad was ooit de op één na grootste van het Romeins Imperium en onder keizer Constantijnus zelfs de residentie van de keizer. Ook uit de nieuwste tijd kwamen vondsten te voorschijn, zoals een niet ontplofte vliegtuigbom, door Amerikaanse vliegtuigen in de Tweede Wereldoorlog afgeworpen. Een ondergrondse schuilkelder kwam te voorschijn, met vele, steeds rechthoekig verspringende, gangen. Door de ontstane verstoringen van de oude resten bleek een gedeelte van de opgravingen waardeloos.

Een volgende keer hoop ik U te vertellen over de thermen zelf en over de laatste vorderingen.

L.J. Greweldinger

KOPERSLAGERSWERK UIT NOORD-LIMBURG

De oudst bekende koperen artefacten bestonden uit geslagen koper. Bij gebrek aan geschikt materiaal (gedegen koper) heeft het nog vrij lang geduurd aler de koperwinning door het uitsmelten der ertsen mogelijk werd. Toevallige ontdekkingen in pottenbakkersovens zullen daartoe waarschijnlijk de aanzet gegeven hebben.

Gelijktijdig met deze manier van koperwinning groeide de kennis van alliages zoals brons, en van de mogelijkheid, deze lege- ringen in mallen (gietvormen) te gieten.

Gietwerk in brons heeft door zijn massieve wanddikte een lange levensduur en vraagt door zijn natuurlijke patina weinig onderhoud, dit in tegenstelling tot het meer kwetsbare geslagen rood en geel koper. Dit zijn de hoofdredenen, waarom archeologische vondsten en museale collecties veelal bestaan uit gegoten voorwerpen. Het slaan van koper bleef echter als oudste techniek bestaan tot in onze tijd toe.. De zeldzame handgeslagen voorwerpen getuigen stuk voor stuk van het vakmanschap van zijn maker, zijn typische eigenaardigheden, zijn voorkeur voor bepaalde technieken en versieringen. Deze getuigenis is in sommige objecten z6 extreem aanwezig, dat een specialist nu nog kan zeggen, of dat voorwerp door een rechts- dan wel door een linkshandige ambachtsman vervaardigd werd.

Spijtig genoeg is in de loop der eeuwen weinig overgebleven van koperslagers en hun werk.. Hoewel nog velen geïnteresseerd zijn in de fascinerende, glanzende voorwerpen-, zijn studies over deze materie uitgebleven.

Enerzijds ligt de oorzaak in de toegepaste technieken, die voor niet-vaklieden vaak onbegrijpelijk zijn; anderzijds is voor historici het ontbreken van signatures, datering, merken etc. een hoge drempel. Zelfs het afgaan op stijlkenmerken is bij handgeslagen koperwerk een verraderlijke zaak. Eeuwenlang zijn, door de beperkingen die techniek en materiaal oplegden, immers dezelfde vormen gemaakt, die daarbij ook nog eens vrij onafhankelijk van stijl en mode tot stand waren gekomen, en waarbij functionaliteit het belangrijkste criterium was.

En wat de techniek betreft: koperslagers vormden een vrij gesloten ambacht. De opleiding vond plaats in de praktijk, zonder leerboeken,

en de weinige gegevens, zoals bepaalde maten, werden in een soort code in zakboekjes angstvallig bewaard. De eigenlijke vakgeheimen zijn in de loop der tijd mee het graf ingegaan.

De versleten of in onbruik geraakte voorwerpen werden “hergebruikt” (omgesloten). Vooral de laatste oorlogen slokten heel wat schitterend koperwerk op.

Gelukkig zijn in veel Limburgse families bepaalde voorwerpen zuinig bewaard gebleven en als erfstuk doorgegeven.

Dit geldt met name voor een heel bijzonder voorwerp: de bij ons zo gewone geelkoperen bolle bedkruik.

Dit voorwerp is zo bijzonder, omdat het in tegenstelling tot het meeste koperwerk slechts in een klein gebied gemaakt werd: in Noord-Limburg een smalle strook aangrenzend Duits gebied en in de rand van de Peel. Mogelijk heeft de vorm van deze kruik zijn oorsprong in de ronde Maaskei, die immers voordien veel gebruikt werd om het bed te verwarmen. Daartoe werd die kei eerst in de haard verhit en daarna in een flanellen doek gewikkeld,

Hoewel elders een enigszins vergelijkbare vorm bedkruik wel in tin bekend is, hebben alleen de Noordlimburgse koperslagers dit model in geelkoper op een dusdanig mooie wijze uitgevoerd, dat van een volmaakte vormgeving sprake is: de perfecte ronde lijn, de afgeplatte bodem waardoor de kruik in bed stabiel bleef staan met de vulopening naar boven, de concentrische sierranden in de kap.

Geen wonder, dat deze kruik vroeger vaak als huwelijksgeschenk te pronk stond. Uiteraard had dit cadeau ook een diepere symbolische betekenis. De jongelieden, die nog moesten wennen aan de gehuwde staat, zou wellicht onenigheid niet bespaard blijven. Na een mogelijke twist zochten de voeten in het klamme, kille bed naar de warmte van de kruik, en als de voeten elkaar daar vonden, volgde de rest vanzelf! Zo wenste de gulle gever van de bedkruik het jonge paar een harmonisch huwelijk toe.

In veel Noordlimburgse families herinnert dit erfstuk van onze voorouders aan het verleden : moge iedere bezitter zich bewust zijn van het bijzondere van deze kruik als van die zeldzame voorwerpen, die slechts in een klein gebied voorkwamen.

De bolle gele bedkruik, een stukje koperslagerswerk waar Noord-Limburg trots op mag zijn!

copyright P. van der Beele, Koperslagersmuseum Horst.

SOCIAAL HISTORISCH CENTRUM VOOR LIMBURG

Op 1 oktober 1949 werd het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg (SHC) opgericht. Het SHC verzamelt geschreven en gedrukte documentatie betreffende de sociaal-economische geschiedenis van Limburg. Het SHC brengt ordening in het materiaal aan en stelt dit ter beschikking voor onderzoek.

Dank zij het SHC bleven veel archieven van grote en kleine Limburgse bedrijven en instellingen behouden. Veel onderzoekers hebben reeds van de diensten van het SHC gebruik gemaakt, wat onder andere blijkt uit de vele publicaties op het gebied van de sociaal-economische geschiedenis van Limburg. Ieder jaar verschijnt een jaarboek waarin naast het verslag van activiteiten ook plaats is ingeruimd voor artikelen. Uit de opgenomen lijst van begunstigers en contribuanten blijkt dat Horst ondervertegenwoordigd is. Het voortbestaan van het Sociaal Historisch Centrum is mede afhankelijk van hun bijdragen.

De basiscontributie (inclusief abonnement Maaslandse Monografiën) bedraagt f 40,00 per jaar. Men ontvangt hiervoor het jaarboek van het SHC en een uitgave Maaslandse Monografiën (en eerder verschenen delen tegen gereduceerde prijs)

Adres: Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, Boschstraat 73,
6211 AV Maastricht; telefoon 043—250141.